

Beknopt Beschrijvend Rapport Belgische Betogingen 2009-2012

RUUD WOUTERS

PAULINE KETELAARS

STEFAN WALGRAVE

Universiteit Antwerpen, Onderzoeksgroep M²P

www.m2p.be

www.prosurvey.eu

1. Inleiding

Tussen 2009 en 2012 bevroeg onderzoeksgroep M²P (*Media, Middenveld & Politiek*; Universiteit Antwerpen) deelnemers van negen Belgische betogingen. Deze bevragingen vonden plaats in het kader van het Europese onderzoeksproject “Caught in the act of Protest: Contextualizing Contestation”¹. Meer dan tachtig betogingen in negen verschillende landen werden in diezelfde periode bevraagd volgens een identieke methode. In totaal vulden 1945 Belgische betogers onze vragenlijst in. U krijgt dit rapport toegezonden omdat u deelnam aan onze enquête en daarin aangaf geïnformeerd te willen worden over de onderzoeksresultaten.

Eerst en vooral willen we u bedanken voor uw deelname. Ons onderzoek staat of valt met uw medewerking. Zonder uw medewerking hebben we geen data en geen antwoorden op de vragen die we ons stellen. We hopen dat de informatie in dit rapport u interesseert en wensen u veel leesplezier.

In het onderzoek dat we voeren staan de motieven van de individuele betogers centraal. Meer bepaald stellen we ons de vraag *wie* er participeert, *waarom* men participeert, en *hoe* men tot betogingsparticipatie gekomen is. In dit rapport zullen we het *wie*, *waarom* en *hoe* van betogingsparticipatie systematisch vergelijken tussen de verschillende Belgische betogingen. Er is immers een grote diversiteit aan betogingen, ook binnen België. De resultaten van betogingen uit andere landen –elk met hun eigen specifieke context- laten we achterwege. Waar relevant en beschikbaar, vergelijken we de betogersdata wel met een representatief staal van de Belgische bevolking. Hiervoor maken we gebruik van de *European Social Survey* uit 2010. Deze survey bevroeg 1704 Belgen. Naast het vergelijken tussen betogingen, voegen we in Appendix ook een analyse toe voor elk van de negen betogingen apart. Alvorens dieper in te gaan op de resultaten stellen we eerst de negen bevroegde betogingen en de gehanteerde onderzoeksmethode voor.

¹ Voor meer informatie over het CCC-project zie www.prosurvey.eu

2. De negen betogingen

Welke betogingen bevroegen we? Wat waren de centrale claims van de betoging? Wie waren de organisatoren? Hieronder lijsten we de negen betogingen op. Interviews met de organisatoren van de betoging, de betogingspamfletten en mediaberichtgeving vormen de basis voor de korte bespreking. Het spreekt voor zich dat de negen betogingen die we bevroegen niet de enige betogingen zijn die in de onderzoeksperiode plaatsvonden. Wel menen we dat we met deze bevragingen de voornaamste grote, vreedzame betogingen coverden.

Met het oog op het vergelijken tussen betogingen is het zinvol om ze te categoriseren naargelang de thema's waarrond actie gevoerd werd. In de sociale bewegingsleer maakt men een onderscheid tussen 'oude' en 'nieuwe' thema's. Bij 'oude' thema's staan herverdelingskwesties centraal. Zij zijn veelal gestoeld op klassieke links-rechtstegenstellingen en situeren zich op de breuklijn arbeid-kapitaal. Vakbonden zijn hierbij vaak de centrale organiserende entiteiten. Met 'nieuwe' issues doelt men op thema's als milieu, kernenergie, vrouwenrechten, derdewereldproblematieken, vrede en antiracisme. Deze nieuwe thema's hebben een meer postmaterialistische insteek. NGO's worden gezien als de stuwende krachten achter deze mobilisaties.

Tussen 2009 en 2012 sloeg de *economische crisis* hard toe. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat vijf van de negen betogingen in onze dataset met dit 'oude' thema te maken hebben en gerelateerd zijn aan werk en welvaart. Naast de globale economische crisis sloeg in België ook de *politieke crisis* toe. België werd wereldrecordhouder regeringsvorming. De onderhandelingen namen 541 dagen in beslag. Twee betogingen uit onze dataset werden georganiseerd naar aanleiding van deze politieke impasse. Tenslotte bevroegen we ook twee betogingen die georganiseerd werden rond sterk gelieerde typische 'nieuwe' thema's: klimaatverandering en kernenergie. Deze betogingen vatten we samen onder het kopje *milieu*. Tabel 1 geeft de negen betogingen weer.

Tabel 1. De 9 Belgische demonstraties

Datum	Demonstratie	Issue	# Betogers	# surveys uitgedeeld	# surveys teruggestuurd
05/12/2009	Loop storm voor het Klimaat	Milieu	15 000	777	334
29/01/2010	Mars voor werk	Eco crisis	30 000	466	129
01/05/2010	1 Mei mars	Eco crisis	2 000	837	216
29/09/2010	Streng bezuinigingsbeleid? Neen!	Eco crisis	70 000	450	144
23/01/2011	No Government, Great Country	Pol crisis	45 000	717	365
29/03/2011	Non-Profit betoging	Eco crisis	15 000	634	197
07/05/2011	Niet in onze Naam	Pol crisis	700	619	202
02/12/2011	Wij hebben alternatieven	Eco crisis	70 000	767	169
11/03/2012	Nooit meer Fukushima	Milieu	1000	495	189
<i>Totaal</i>			248 700	5 762	1 945

2.1 Economische-crisisbetogingen

Mars voor werk. Op 29 januari 2010 mobiliseerden de drie grote Belgische vakbonden rond werk, respect en sociale rechtvaardigheid. De betogers waren met 30.000 en werden aangevoerd door een delegatie van Opel Antwerpen dat de deuren dreigde te sluiten. De vakbonden eisten de stopzetting van het schaamteloos dumpen van werknemers en ijverden voor waardige en duurzame jobs in een gereguleerde economie. Overheidssteun zou enkel mogen indien tegemoet wordt gekomen aan voorwaarden inzake behoud en creatie van jobs.

Streng bezuinigingsbeleid? Neen! Op 29 september 2010 zeiden 70.000 vakbondsleden uit heel Europa in Brussel “Neen!” tegen het strenge bezuinigingsbeleid dat voorlag op de vergadering van de Europese ministers van Financiën. De betogers vrezden recessie en stijgende werkloosheid. Ze stellen dat werknemers de crisis niet veroorzaakt hebben en vragen voorrang aan werk, duurzame groei en rechtvaardige fiscaliteit.

Non-profit betoging. Op 29 maart 2011 betoogde de non-profit sector tegen het uitblijven van een nieuw meerjarenplan. Het vorige plan was afgelopen en omwille van de politieke impasse werden de noden van de non-profitsector zowel op federaal als op Vlaams niveau niet opgevolgd. Volgens de betogers dienden drie pijlers dringend aangepakt te worden: de groei van de sector, de tewerkstelling in de sector, en de verloning en werkomstandigheden in de sector. Om aan die noden tegemoet te komen, moest er dringend een meerjarenplan opgesteld worden. De witte woede bracht zo’n 15.000 mensen op straat.

1 mei mars. In 2010 bevroegen we ook de 1 mei mars te Antwerpen. Het traditionele feest van de Arbeid werd overschaduwde door de kwestie Opel Antwerpen en stond sterk in het teken van de financiële crisis – met kritiek op het ongebreidelde kapitalisme en een schreeuw voor regulering van de vrije markt. Caroline Gennez verzorgde de openingsspeech aan het Nieuwe Justitiepaleis. De mars -zo’n 2000 man sterk- liep vervolgens van de Bolivarplaats naar de Grote markt in Antwerpen.

Wij hebben alternatieven. Op 2 december 2011 betoogden meer dan 50.000 vakbondsleden en sympathisanten tegen de bezuinigingsmaatregelen van de kersverse regering. Volgens de betogers waren deze maatregelen niet eerlijk verdeeld en kwamen ze te sterk op de schouders van de zwaksten terecht. Daarom zeiden de drie vakbonden ‘handen af van de index’, ‘handen af van het pensioen’ en ‘handen af van wacht- en werkloosheidsuitkeringen’. Dergelijke terugschroevingen werden niet als oplossingen gezien. Bovendien kwamen de betogers met alternatieven, zoals bijvoorbeeld het relanceren van de economie door te investeren in kwaliteitsvolle jobs en welvaartsvast sociale uitkeringen. Verder diende het geld gehaald te worden waar het zit. Daarom zou de strijd tegen fiscale en bijdragefraude opgevoerd, het bankgeheim opgehouden en kapitaal belast moeten worden.

2.2 Politieke-crisisbetogingen

No Government, Great Country. Na meer dan 200 dagen van falende regeringsonderhandelingen bundelden enkele online initiatieven de krachten en werd er vanuit het niets via facebook een mars georganiseerd. De organisatoren (waaronder Felix De Clerck) namen geen standpunt in wat betreft het communautaire conflict en wensten maar één ding: een regering en wel zo snel mogelijk. De SHAME-betoging was geboren. Niet individuele politici, maar een politieke cultuur met een voortdurende focus op electorale logica en een gebrek aan staatsmanschap lag volgens de organisatoren ten grondslag aan de impasse. De betoging wist op 23 januari 2011 34.000 betogers te mobiliseren.

Niet in onze Naam. Op 7 mei 2011 kende België nog steeds geen nieuwe regering. Slechts 1 thema beheerste de politieke agenda: de staats hervorming. Volgens de betogers werden ondertussen de echte problemen –zoals milieu, energie, de sociale zekerheid, de vergrijzing- genegeerd. De “niet in onze naam” betoging hekelde het gesloten nationalistische discours en de steeds verdergaande tweedeling van het land: de kloof tussen rijk en arm, tussen Vlaams en Niet-Vlaams. De betogers pleitten daarom voor een nieuw open verhaal, van solidariteit, sociale rechtvaardigheid en culturele diversiteit. 700 betogers namen deel aan de mars en picknickten in het park van Koekelberg.

2.3 Milieubetogingen

Loop storm voor het klimaat. De Klimaatcoalitie, een koepel van milieu-, noordzuid- en vakbondsorganisaties demonstreerde op 5 december 2009 te Brussel om het appèl tot wetslagen van de klimaatop in Kopenhagen kracht bij te zetten. Volgens de betogers dienen de politici in Kopenhagen hun verantwoordelijkheid op te nemen. Ongeveer 15.000 betogers namen deel.

Nooit meer Fukushima. Op 11 maart 2012, een jaar na de kernramp in Fukushima, ijverden 1000 betogers voor de doorzetting van de kernuitstap zoals besloten in 2003. De regering Di Rupo houdt de deur voor het openhouden van de kerncentrales echter op een kier. Verder waren de betogers tegen de verspilling van en voor propere en hernieuwbare energie. De actie werd georganiseerd in solidariteit met de bevolking in Japan. Zwaar getroffen door de aardbeving, tsunami en kernramp riep de Japanse bevolking op tot wereldwijde mobilisatie.

3. Een woordje over de methode

Een representatieve steekproef nemen van een bewegende massa is geen sinecure. Wil je gefundeerde uitspraken doen over het *wie*, *waarom* en *hoe* van de deelnemers aan een mars, is dit echter noodzakelijk. Zonder een goede methode krijg je al gauw een vertekend beeld en trek je foute conclusies.

Omdat alle deelnemers bevragen simpelweg onmogelijk is, ontwikkelden we een methode waarbij elke deelnemer een gelijke kans heeft om geselecteerd te worden. Deze methode gaat als volgt in zijn werk. Een betoging wordt opgevat als een reeks rijen van mensen. Afhankelijk van de grote van een betoging wordt om de x-aantal rijen opeenvolgend een deelnemer links, rechts of in het midden van een rij geselecteerd. Deze selectie gebeurt door een persoon ('pointer') die naast de betoging wandelt, de rijen telt, een betogers links, rechts of in het midden selecteert en vervolgens een interviewer de massa instuurt. Tests wezen uit dat wanneer interviewers zelfstandig losgelaten worden in de massa, ze meer benaderbare personen of leeftijdsgenoten uitkozen, wat voor vertekening zorgt. De opdeling tussen pointer en interviewer is dus noodzakelijk.

De taak van de interviewer bestaat er uit om kort het onderzoek voor te stellen en de survey met de gefrankeerde enveloppe te overhandigen. De vragenlijst wordt dan door de betogers meegenomen, thuis (of op bus of trein) ingevuld en gratis terug gestuurd. Bij elke vijfde persoon die wordt benaderd, voert de interviewer ook een klein vraaggesprek met de betogers (leeftijd, opleidingsniveau, politieke interesse,...). Deze informatie wordt bijgehouden op een genummerd blad waarvan het nummer overeenstemt met het nummer op de vragenlijst die aan de betogers wordt meegegeven. Aan de hand van die nummering en de informatie kunnen we te weten komen welke betogers enquêtes terugsturen en welke niet, wat een tweede bron van vertekening zou kunnen zijn. Tests tonen aan dat betogers erg bereidwillig zijn om mee te werken aan onze enquête:

slechts 10 procent weigert een survey aan te nemen, slechts 13 procent weigert een kort vraaggesprek. Een groter probleem is het terugsturen van de enquête: van alle uitgedeelde vragenlijsten komt iets meer dan één op drie ingevuld terug (36%). Deze eerder lage respons is echter niet problematisch aangezien de vertekening miniem is en volledig in lijn ligt met vertekeningen in traditioneel survey onderzoek: oudere, hogeropgeleide en meer gemotiveerde betogers zijn meer coöperatief. Tijdens de negen betogingen deelden we 5762 surveys uit, hielden we 1307 korte interviews en stuurden 1945 deelnemers hun enquête terug. Wat kunnen we op basis van deze gegevens zeggen over het *wie*, *waarom* en *hoe* van de betogers?

4. Resultaten

4.1 Wie betoogt?

De eerste vraag die we beantwoorden is: *wie* betoogde er tijdens de Belgische demonstraties uit ons onderzoek? Welke sociaal-demografische kenmerken hebben betogers, in welke mate zijn ze ingebed in middenveldorganisaties, beschikken ze over veel of weinig protest ervaring en welke politieke opinies hebben ze? We bespreken blokje per blokje de kenmerken van de betogers, en geven naast in tekst, ook telkens de gegevens in tabellen weer. In de eerste twee kolommen van de tabel zien we het kenmerk (vb: geslacht) en diens categorieën (man/vrouw). Vervolgens worden de resultaten voor de drie types betogingen weergegeven. 'Eco Crisis' staat voor de betogingen rond de economische crisis, 'Pol Crisis' bevat de resultaten voor politieke impasse participanten enzovoort. In de kolom 'Totaal' tonen we de resultaten over alle thema's heen. De cijfers zijn percentages en sommeren per kolom tot 100 procent. De cijfers in de laatste rij (N) verwijzen naar het aantal respondenten in de desbetreffende kolom. Volgens de ESS populatiedata nam in 2009 6,4% van de Belgen deel aan ten minste één betoging. Wie zijn de betogers uit de negen betogingen in het sample dat we samenstelden?

Uit de resultaten (Tabel 2) blijkt dat wat **geslacht** betreft mannen (58%) iets vaker de straat op trekken dan vrouwen (42%). Vooral aan betogingen rond de economische crisis nemen meer mannen deel (61%). Voor milieubetogingen is de man-vrouw verdeling evenwichtiger (54-46). Waar er vroeger een duidelijke genderkloof op straat te bemerken viel, is dat vandaag de dag veel minder het geval.

De gemiddelde **leeftijd** van de Belgische betogers bedraagt 47 jaar. 65% van alle betogers is ouder dan 40; een vierde van alle betogers is tussen de 50 en 60 jaar oud. De betogingen in ons sample trekken dus veeleer iets oudere personen van middelbare leeftijd aan. Dit heeft veel te maken met de thema's waarvoor op straat gekomen wordt. Betogingen aangaande de economische crisis trekken voornamelijk deelnemers tussen 40 en 60 aan - het hart van de werkende klasse - en tellen het minst aantal jongeren. De andere betogingen kennen een meer evenwichtige leeftijdsverdeling. Toch kunnen we stellen dat de acties tegen de politieke impasse het hoogste aandeel 60-plussers (23%) bereikten; milieubetogingen trokken het hoogste aantal deelnemers onder 30 (23%) aan. Bekijken we de leeftijdsverdeling over alle betogingen heen dan valt op dat het aandeel betogers tussen 28 en 38 een neerwaartse knik vertoont. Sociologen spreken over de wet van de *biografische beschikbaarheid*. In die levensfase beginnen personen een gezin en werken ze aan hun carrière; er is dan minder tijd voor activisme

Wat zeggen de resultaten over het **opleidingsniveau** van de Belgische betogers? Gemiddeld genomen kunnen we stellen dat de Belgische betogers hoogopgeleid is. 67% bezit een diploma hoger onderwijs. Deelnemers aan betogingen tegen de politieke impasse en voor het milieu zijn hoger opgeleid dan

deelnemers aan economische-crisisbetogingen. 47% van de deelnemers aan economische betogingen bezit als hoogste diploma een diploma secundair onderwijs; voor deelnemers aan de andere betogingen geldt dat vier op tien een universitair diploma bezit. Ter vergelijking: in het ESS-populatiesample bezit één op tien een universitair diploma (13,6%). Tenslotte vroegen we de betogers ook naar een persoonlijke inschatting van tot welke klasse ze zich zelf rekenen, gaande van de lagere tot de hogere klasse. Ook hier merken we dat verschillende thema's verschillende personen mobiliseren. Betogingen tegen de economische crisis trekken deelnemers van de arbeidersklasse (34%) en lagere middenklasse (46%) aan en milieubetogingen trekken deelnemers van de lagere (43%) en hogere middenklasse (35%) aan. Betogers tegen de politieke impasse rangschikken zich het hoogst: 44% rekt zich tot de hogere middenklasse; 34% rekt zich tot de lagere middenklasse.

Tabel 2. Sociaal-demografische gegevens

		Eco Crisis	Pol Crisis	Milieu	Totaal
Geslacht (%)	Man	60,9	57,5	53,8	58,0
	Vrouw	39,1	42,5	46,2	42,0
Totaal		100	100	100	100
(N)		829	562	519	1910
Leeftijd (%)	<21	0,7	3,0	5,2	2,6
	21 tot 30	11,2	19,7	18,1	15,6
	31 tot 40	15,0	13,1	18,3	15,4
	41 tot 50	28,7	16,5	21,4	23,1
	51 tot 60	28,7	24,2	22,7	25,7
	60+	15,7	23,4	14,3	17,6
Totaal		100	100	100	100
(N)		833	563	533	1915
Opleiding (%)	Geen	0,4	0,2	0,2	0,3
	Lager	2,6	0,5	0,6	1,4
	Secundair	47,1	17,1	19,7	30,6
	Hoger	36,8	35,2	35,4	35,9
	Universitair	13,1	47,0	44,1	31,8
Totaal		100	100	100	100
(N)		800	562	522	1884

Kijken we verder naar twee specifiek aan actievoeren gerelateerde persoonskenmerken (Tabel 3). In de eerste plaats vergelijken we **organisatielidmaatschap**. Onderzoek wijst uit dat mensen die ingebed zijn in organisaties meer kans vertonen om deel te nemen aan betogingen. Het zijn immers organisaties die opportuniteiten om te betogen organiseren. Liefst 80% van de betogers is actief lid van minstens 1 middenveldorganisatie; 60% is zelfs lid van een organisatie die de desbetreffende betoging (mee) organiseert. Betogers tegen de economische crisis zijn het sterkst ingebed in organisaties. 55% is actief lid van minstens twee organisaties en maar liefst 92% is lid van de organisator van de mars. Betogingen tegen de economische crisis werden in erg grote mate door vakbondsleden bevolkt, en deze vakbondsleden zijn vaak lid van meerder organisaties. De betogingen tegen de politieke impasse trokken de meest 'onorganiseerde' betogers aan. 34% stelt lid te zijn van geen enkele middenveldorganisatie; 80% stelt geen lid te zijn van de organisator van de marsen. Dit laatste cijfer is logisch gezien de eerste mars tegen de politieke impasse via een online initiatief tot stand kwam. Milieubetogingen eten van beide walletjes: goed de helft van de milieubetogers is lid van de protest organisator (56%) maar, en dit is eerder verrassend, één milieubetogers op vijf is van geen enkele organisatie actief lid.

Naast lidmaatschap kunnen we ook naar specifiek politiek gedrag kijken. In algemene termen kunnen we stellen dat de betogers in ons sample **ervaren** zijn. Eén op drie nam gedurende zijn of haar leven deel aan meer dan 21 betogingen. Dit geldt vooral voor betogers tegen de economische crisis. 60% onder hen betoogde reeds meer dan 10 keer. De betogingen tegen de politieke impasse wisten het grootste aandeel nieuwkomers aan te trekken. Voor grofweg 1 betogers op 10 van de politieke crisis betogingen was dit de eerste betogingsdeelname. Het bijzonder nieuwswaardige en aanslepende thema van de politieke impasse bracht nieuw bloed naar de straat. Milieubetogingen kennen de meeste evenwichtige spreiding wat ervaring betreft.

Ten slotte construeerden we een simpele somschaal om de diversiteit van het **actierepertoire** te meten. Respondenten konden aanvinken welke van negen verschillende politieke activiteiten ze het afgelopen jaar ondernamen, gaande van het contacteren van een politicus, over het ondertekenen van een petitie, tot het boycotten van producten en het deelnemen aan blokkades of bezettingen. Milieubetogers beschikken over het meest diverse actierepertoire. Gemiddeld nam een milieubetogers in het jaar voorafgaand aan de enquête aan vier verschillende actievormen deel. Milieubetogers maken het verschil vooral op het vlak van gelddonatie en middels hun aankoopgedrag (boy- en buycotten). In het algemeen kunnen we het repertoire van de betogers als vreedzaam bestempelen— het aandeel betogers dat geweld gebruikte is verwaarloosbaar (0,8%). Met zes betogers op tien die het afgelopen jaar deelnamen aan een staking en één betogers op vijf die participeerde aan een blokkade of bezetting, voeren economische betogers op de meest directe manier actie.

Tabel 3. Organisatielidmaatschap en actierepertoire

		Eco Crisis	Pol Crisis	Milieu	Totaal
Actief lid- maatschap (%)	Geen	10,5	34,0	21,3	20,3
	in 1	34,7	27,6	27,8	30,7
	Tussen 2 – 3	40,6	29,8	39,1	37,1
	Meer dan 3	14,2	8,6	11,7	11,9
	Totaal (N)	100 825	100 544	100 511	100 1880
Lid Protest Organisator (%)	Ja	91,7	17,8	55,7	60,6
	Neen	7,8	80,4	42,2	38,1
	Weet niet	0,5	1,8	2,1	1,3
	Totaal (N)	100 832	100 546	100 517	100 1895
Protest Ervaring (%)	Nooit	4,7	9,3	5,1	6,2
	1 tot 5	19,3	41,7	30,5	28,9
	6 tot 10	16,7	14,6	18,9	16,7
	11 tot 20	16,5	13,0	21,2	16,7
	21+	42,8	21,4	24,4	31,5
Totaal (N)	100 813	100 547	100 509	100 1869	
Actierepertoire	# activiteiten	3,7	2,9	4,3	3,6

Als laatste 'wie'-kenmerken van de betogers kijken we naar politiek relevante kenmerken (Tabel 4). Betogers zijn in de eerste plaats erg **geïnteresseerd in politiek**, en dit geldt voor alle drie de thema's in gelijke mate. Gemiddeld genomen stelt 37% van de deelnemers heel erg in politiek geïnteresseerd te zijn. Vergelijken we deze resultaten met gegevens uit de European Social Survey dan valt meteen de sterke politieke interesse van betogers op. In de survey van de Belgische populatie is 22%

helemaal niet geïnteresseerd in politiek (ten opzichte van 1,9% in het sample betogers) en slechts 9% heel erg geïnteresseerd in politiek (ten opzichte van 37%). Deze interesse in politiek uit zich ook in het **praten over politiek** met vrienden, familie of collega's. Meer dan de helft van de betogers praat vaak tot heel vaak over politiek; slechts een kleine 10% praat nooit tot zelden over politiek. Waar we bij de hierboven besproken wie-kenmerken vooral verschillen tussen de thema's opmerkten gaat dit voor algemene politieke kenmerken niet op.

Dergelijke gelijklopendheid geldt dan ook minder voor de specifieke **links-rechts** plaatsing van de betogers. Betogers zijn in de eerste plaats links (62%). Dit geldt veel minder voor de algemene bevolking. Nemen we de ESS data erbij, dan blijkt dat 20% van de Belgen zich aan de linkerzijde van de links-rechts schaal plaatst, 57% zich centraal positioneert, en 20% zich als rechts beschouwd. Betogers zijn dus meer uitgesproken links. Dit heeft natuurlijk te maken met het aanbod van protest op de straat: collectieve actie door middel van protest is eerder een linkse aangelegenheid. Natuurlijk vindt er ook rechts-conservatief protest plaats –denk maar aan anti-abortus, anti-homo huwelijk of anti-homo-adoptie protest – maar dergelijke acties zijn in België minder frequent en meestal eerder kleinschalig. Ondanks de eerder linkse insteek van protest, kunnen we verschillen tussen de thema's ontwaren. Milieubetogingen zijn het meest uitgesproken links (72% van de deelnemers) gevolgd door economische betogingen (63%). Deelnemers van de betogingen aangaande de politieke crisis trokken een breder spectrum van de links-rechts dimensie aan: 17% van de politieke impasse betogers beschouwd zich als eerder rechts. Zowel aan de linker-als rechterzijde van het politieke spectrum werd de politieke crisis als hinderlijk ervaren.

Tabel 4. Politieke Kenmerken

		Eco Crisis	Pol Crisis	Milieu	Totaal
Politieke interesse (%)	Helemaal niet	2,5	1,3	1,6	1,9
	Nauwelijks	12,8	14,6	12,6	13,3
	Redelijk	46,8	47,0	49,7	47,7
	Heel erg	37,8	37,1	36,1	37,1
	Totaal (N)	100	100	100	100
		833	553	515	1901
Praten over Politiek (%)	Nooit	1,4	0,7	0,4	0,9
	Zelden	9,0	5,1	8,9	7,8
	Soms	34,9	38,0	34,4	35,6
	Vaak	44,1	43,2	45,5	44,2
	Heel Vaak	10,6	13,0	10,8	11,4
	Totaal (N)	100	100	100	100
		832	553	517	1902
Links-Rechts (%)	Links (0-3)	62,6	52,1	72,4	62,2
	Midden (4-6)	24,1	28,3	21,6	24,6
	Rechts (7-10)	7,1	17,1	3,1	9,0
	Weet niet	6,2	2,5	2,9	4,2
	Totaal (N)	100	100	100	100
		819	562	514	1895

4.2 Waarom betoogt men?

Ten tweede bekijken we *waarom* de demonstranten in de Belgische protesten op straat kwamen. We maken daarbij een onderscheid tussen algemene en meer specifieke motieven voor betogingsparticipatie. Protestparticipatie zou bijvoorbeeld geworteld kunnen zijn in een algemene

ontevredenheid over de werking van de democratie, of een gebrek aan vertrouwen in de instellingen (Tabel 5).

Gevraagd naar de tevredenheid over de **werking van de democratie** in België zien we weinig verschillen tussen de thema's. 41% van alle betogers neemt een neutrale houding aan. Iets meer dan een vierde van de betogers is eerder ontevreden over de werking van de democratie. Milieubetogers zijn iets meer tevreden. Vergeleken met de Belgische populatie zijn betogers iets ontevredener, aangezien uit de ESS data blijkt dat slechts 22% van de Belgen ontevreden is over de werking van de democratie (ten opzichte van 28% betogers). Gegeven de grote politieke interesse van het betogings-sample interpreteren we deze ontevredenheid eerder als een kritische houding ten opzichte van het functioneren van de democratie.

Kijken we naar **vertrouwen** in specifieke instellingen dan valt op dat deelnemers van economische-crisisbetogingen minder vertrouwen hebben in de federale regering. Het is niet toevallig dat het net tegen regeringsmaatregelen is dat deze betogers protesteren. Opvallend is dat betogers tegen de politieke impasse het sterkst het vertrouwen in de regering behouden en hun wantrouwen vooral politieke partijen treft. Wederom valt dit perfect te plaatsen. Exact het vermeend gebrek aan staatsmanschap en het niet kunnen overstijgen van de electorale partijlogica is wat deze betogers in de eerste plaats op de been bracht.

Tabel 5. Algemene Motieven

		Eco Crisis	Pol Crisis	Milieu	Totaal
Tevredenheid werking democratie (%)	Ontevreden (0-3)	29,1	29,6	25,2	28,2
	Neutraal (4-6)	42,1	38,7	41,6	41,0
	Tevreden (7-10)	26,9	28,9	31,8	28,8
	Weet niet	1,8	2,9	1,4	2,0
	Totaal (N)	100	100	100	100
Vertrouwen Regering (%)	Helemaal Niet	17,0	9,9	9,5	12,9
	Niet zo veel	39,0	24,1	30,4	32,3
	Een beetje	30,8	30,9	37,8	32,7
	Redelijk veel	12,7	32,7	21,9	21,1
	Zeer veel	0,5	2,3	0,4	1,0
	Totaal (N)	100	100	100	100
Vertrouwen Partijen (%)	Helemaal Niet	11,8	19,6	10,1	13,7
	Niet zo veel	37,9	44,8	34,5	39,1
	Een beetje	35,3	28,8	40,4	34,7
	Redelijk veel	13,8	6,8	14,1	11,8
	Zeer veel	1,1	-	0,8	0,7
Totaal (N)	100	100	100	100	

Daarnaast kunnen we kijken naar meer **specifieke beweegredenen** van betogers (Tabel 6). Betogingsdeelname kan eerder instrumenteel zijn, het is dan gericht op het bereiken van een concreet doel. Daarnaast kan deelname ook expressief gemotiveerd zijn. Uiting geven aan onvrede is dan de voornaamste beweegreden. Ook hier zien we verschillen (al zijn ze eerder klein) tussen de

betogers die we duidelijk aan de thema's van de acties kunnen linken. Betogers die rond de economische crisis op straat kwamen, doen dit in sterkere mate om hun persoonlijke belangen te verdedigen. Dubbel zoveel economische crisis betogers (47%) geeft aan 'helemaal eens' te zijn met de stelling 'Ik heb deelgenomen aan de betoging om mijn belangen te verdedigen' dan dat de betogers rond milieu (20%) of politiek (22%) dit doen. De economische besparingsmaatregelen hadden dan ook meer dan de andere thema's individuele consequenties. Let wel: ook het tonen van solidariteit is bij economische betogers een belangrijke drijfveer (76%). Betogen tegen de politieke impasse draaide voornamelijk om het uiten van een mening (63% - helemaal eens). De politieke impasse bleef aanslepen, en de betogers wilden vooral hun onvrede met de gang van zaken uiten. De klimaat- en kernenergiebetoging werden georganiseerd rond erg concrete beleidsvoorstellen. Maar liefst 78% van de betogers gaat dan ook volledig akkoord met het onder druk zetten van politici als betogingsdoel. Hoewel de motieven voor participatie sterk gelijklopen, kunnen we door het thema van het protest in rekening te nemen subtiele verschillen toch logisch verklaren.

Een laatste reden die we in beschouwing nemen voor protestparticipatie is geloof in de **impact** van de actie. In welke mate denken deelnemers dat de actie succesvol kan zijn in het bereiken van de vooropgestelde doelen? Alle betogers kregen de twee voornaamste doelen van de betoging voorgelegd en scoorden de betoging van 1 tot 5 naargelang ze dachten dat de betoging 'helemaal niet' of net 'zeer' effectief zou zijn. Gemiddeld genomen geloven betogers tegen de economisch crisis het sterkst in de effectiviteit van hun actie, en beoordelen ze de betoging als 'redelijk' effectief. Dit gaat minder op voor de andere betogingen. Zij beoordelen hun actie slechts als 'een beetje' effectief. Samengevat kunnen we stellen dat de verschillen wat het 'waarom'-van de betogers eerder beperkt zijn in vergelijking met de 'wie'-kenmerken.

Tabel 6. Specifieke Motieven

		Eco Crisis	Pol Crisis	Milieu	Totaal
Belangen verdedigen (%)	Helemaal Oneens	4,7	16,2	17,6	11,4
	Oneens	4,2	13,3	15,5	9,8
	Eens noch Oneens	10,6	21,8	20,3	16,4
	Eens	33,4	26,9	26,4	29,7
	Helemaal Eens	47,1	21,8	20,1	32,7
Totaal (N)		100	100	100	100
		785	495	477	1757
Mening Uiten (%)	Helemaal Oneens	0,9	1,1	1,0	1,0
	Oneens	0,9	1,1	1,0	1,0
	Eens noch Oneens	4,9	4,5	8,3	5,7
	Eens	36,6	29,9	32,3	33,5
	Helemaal Eens	56,7	63,3	57,5	58,8
Totaal (N)		100	100	100	100
		795	528	496	1819
Druk zetten op politici (%)	Helemaal Oneens	0,9	1,1	0,4	0,8
	Oneens	1,3	1,1	0,8	1,1
	Eens noch Oneens	5,2	6,1	2,5	4,7
	Eens	23,3	28,9	18,3	23,5
	Helemaal Eens	69,3	62,8	78,1	69,8
Totaal (N)		100	100	100	100
		815	543	515	1873
Betoging Effectief?	Score op 10	6,8	5,8	5,9	6,3

4.3 Hoe kwam men tot betogen?

De derde en laatste vraag die we willen beantwoorden is: *hoe* kwam men tot betogen? Hier beantwoorden we vragen met betrekking tot het mobilisatieproces. We maken daarbij een onderscheid tussen interpersoonlijke communicatie (tussen individuen) en gemedieerde communicatie (via massa of online media); en tussen formele banden (met collega's of medeleden van een organisatie) en informele banden (met familie, vrienden of kennissen).

Kijken we eerst naar het interpersoonlijke deel. We zouden deelname aan protest kunnen zien als het gevolg van een vraag om deel te nemen aan protest. De uiteindelijke grootte van een betoging is dan mee afhankelijk van de mate waarin mensen ingaan op deze **vraag** tot participatie en in hoeverre zij op hun beurt **anderen vragen** om deel te nemen. Tabel 7 toont de resultaten. Let wel: de antwoordcategorieën sluiten mekaar niet noodzakelijk uit en sommeren dus tot boven de 100%.

Opvallend: één betogers op vier stelt nooit *in persona* gevraagd te zijn om deel te nemen aan de betoging. Dit neem echter niet weg dat gemiddeld genomen slechts 10% van de betogers niemand uitnodigt. 90% van de deelnemers is dus actief in het rekruteren van anderen. Ook in het vraaggedrag – en vooral dan uit welke hoek vragen komen- zien we sterke verschillen tussen de thema's. Betogers rond de economische crisis worden voornamelijk gerekruteerd in formele netwerken. 53% is gevraagd door medeleden van een organisatie. Zelf zenden deze betogers de oproep tot actie erg verspreid door. De meesten vragen collega's (38%) of medeleden (28%), maar ook familie, vrienden of kennissen worden uitgenodigd (28%). Mobilisatie tegen de politieke crisis, daarentegen, vond vooral in informele kring plaats. 41% van de betogers werd gevraagd door familie, vrienden of kennissen, 64% vroeg dergelijke informele contacten om deelname. Mobilisatie gebeurde met andere woorden in grote mate buiten formele organisaties om. Slechts 16% werd gevraagd door medeleden, slecht 11% vroeg medeleden. Dit is niet zo verwonderlijk aangezien het protest rond 'No Government, Great Country' werd georganiseerd via facebook en niet door een klassieke organisatie. Op dit vlak springen de politieke-crisisbetogingen er echt uit. Milieubetogers, ten slotte, combineren formele verankering in organisaties (32% is gevraagd door medeleden; 19% vraag medeleden) met rekrutering in informele netwerken (65% vraagt en 36% is gevraagd door familie, vrienden en kennissen).

Vervolgens bekijken we het **gezelschap** waarin de betogers deelnemen aan de mars. Zoals kon worden verwacht uit de hierboven besproken resultaten, betogen mensen tegen de economische crisis vooral samen met medeleden van een organisatie (68%). Ongeveer de helft participeert ook samen met collega's of medestudenten. In de demonstraties rond milieu en tegen de politieke crisis demonstreert men vooral samen met familie, vrienden en kennissen (respectievelijk 71 en 82%). Vier op de 10 milieuparticipanten betoogt daarnaast samen met medeleden van een organisatie. In de sociale bewegingsleer wordt gezelschap gezien als quasi noodzakelijk om participatiedrempels te overwinnen. Deze data tonen aan dat er best wel wat deelnemers alleen opdagen (11%), zonder familie, vrienden, collega's of medeleden. In zekere zin zouden betogingen dan ook door organisaties aangegrepen kunnen worden als wervingsmomenten voor leden.

Participanten kunnen op verschillende manieren op de hoogte worden gebracht van het protest. Wederom zien we grote verschillen in de **informatiekanalen** die aangewend werden voor het mobilisatieproces. Veruit de belangrijkste informatiebron voor betogers rond de economische crisis was de organisatie waar ze lid van zijn (72%). Voor milieudemonstranten was dit ook de belangrijkste bron, maar het percentage ligt beduidend lager: 52%. De betogers tegen de politieke crisis werden op andere manieren gemobiliseerd. Informatie over het protest kwam vooral via massa en online media en sociale netwerken tot hen. Opvallend is dat voor maar zeer weinig mensen flyers, posters en advertenties hun belangrijkste informatiebron waren (gemiddeld 2%). Waarschijnlijk zijn posters en flyers cruciaal om mobilisatie binnen organisaties op gang te trekken en de claims van het protest

scherp te stellen. Op die manier kunnen ze een cruciale schakel zijn in het mobilisatieproces. Deze data toont echter aan dat betogers ze erg zelden als het belangrijkste informatiekanaal beschouwen en dat het eerder de organisatieleden die de flyer uitdelen of de meeting waarop de flyer besproken wordt, de doorslag geeft en als meest belangrijk wordt beschouwd.

Tabel 7. Interpersoonlijke Mobilisatie

		Eco Crisis	Pol Crisis	Milieu	Totaal
Gevraagd Door (%)	Niemand	21,8	30,9	25,6	25,4
	Informeel	9,6	40,6	35,6	9,8
	Collega's/studenten	22,1	4,9	7,3	13,1
	Medeleden	52,5	15,7	31,9	36,2
	(N)	1945	1945	1945	1945
Gevraagd Aan (%)	Niemand	10,8	11,5	8,2	10,3
	Informeel	28,3	63,7	64,6	48,4
	Collega's/studenten	37,5	11,6	18,2	24,8
	Medeleden	28,1	10,6	19,3	20,6
	(N)	1945	1945	1945	1945
Gezelschap (%)	Niemand	7,4	12,0	14,0	10,5
	Informeel	34,9	82,5	70,6	58,4
	Collega's/studenten	47,4	7,1	11,7	26,2
	Medeleden	67,6	18,7	40,7	46,1
	(N)	1945	1945	1945	1945
Belangrijkste Infokanaal (%)	Massa media	6,5	30,6	8,0	14,0
	Online media	2,9	31,9	16,6	15,1
	Flyers, posters	2,1	0,8	4,5	2,4
	Informele kanalen	4,7	12,8	17,4	10,6
	Organisatie(leden/meeting)	72,0	23,4	51,3	52,0
	Collega's	11,8	0,6	2,3	5,9
Totaal		100	100	100	100
	(N)	764	517	488	1769

5. Conclusie

In dit beknopte beschrijvende rapport stonden de kenmerken van betogers uit negen verschillende Belgische betogingen centraal. Meer bepaald onderzochten we het *wie*, *waarom* en *hoe* van de betogers. Klassiek onderzoek naar betogers stoelt vooral op grootschalig survey onderzoek dat werkt met representatieve stalen van de bevolking. Dergelijk onderzoek neemt de thema's waarrond geprotesteerd wordt zelden in rekening en scheert alle betogers over dezelfde kam. In dit rapport maakten we gebruik van de protest survey methode. We bevroegen deelnemers *on the spot* in negen verschillende betogingen middels een uitgekende methode. Dit laat ons toe om meer specifieke vragen te stellen en om het thema van de betoging mee in rekening te brengen.

Onze resultaten tonen grote verschillen aan tussen deelnemers naargelang het thema van de betoging. Deze verschillen situeren zich het meest uitgesproken op het vlak van *wie* er participeert en *hoe* men tot participatie gekomen is. Verschillen op het vlak van de motieven van betogers – waarom komen ze juist op straat- vertonen over de thema's heen de meeste gelijkenissen.

Deelnemers van betogingen rond de economische crisis zijn overwegend mannelijk, van middelbare leeftijd, bezitten een diploma middelbaar onderwijs en rekenen zich tot de arbeiders- of lagere middenklasse. Deelname wordt in de eerste plaats geïnspireerd door het verdedigen van (werk gerelateerde) belangen, al is ook het tonen van solidariteit met medewerkers een erg belangrijke drijfveer. Betogingsparticipatie gebeurt zo goed als uitsluitend in formele netwerken en de betogers zijn erg ervaren.

Onder de deelnemers van betogingen naar aanleiding van de politieke impasse vonden we iets oudere betogers, die lid zijn van slechts een erg beperkt aantal middenveldorganisaties. Deze betogingen trokken het grootste aandeel nieuw bloed de straat op: eerdere betogingservaring was beperkt. Participatie in deze marsen was vooral een kwestie van het uiten van onvrede. Meer bepaald het vertrouwen in politieke partijen was opvallend laag. Mobilisatie voor de mars vond plaats buiten formele netwerken om; massa en vooral online media vormden het belangrijkste informatiekanaal en deelname geschiedde voornamelijk in familieverband. Bovendien wisten deze betogingen een groter aandeel betogers te mobiliseren dat zich aan de rechterzijde van het politieke spectrum positioneert. Samengevat, de mensen die naar aanleiding van de politieke crisis op straat kwamen waren eerder atypisch en behoren niet meteen tot het doorsnee protestpubliek.

Betogers rond het thema milieu, ten slotte, waren meer vrouwelijk, hoger opgeleid, en jonger. Mobilisatie vond zowel in formele als informele netwerken plaats. Betogen draaide in de eerste plaats rond het onder druk zetten van politici rond concrete beleidsvoorstellen. Deze betogers hebben bovendien het meest diverse actierepertoire, situeren zich sterk aan de linkerkant van het politieke spectrum en hebben algemeen beschouwd het meeste vertrouwen in de werking van de democratie.

Samengevat, het lijkt erop dat we moeilijk kunnen spreken over 'dé' betogers. Die bestaat simpelweg niet. Wel is er een grote diversiteit aan mensen die betogen, al lijkt het erop dat ze zelden samen op straat komen en hun schouders onder eenzelfde thema zetten. Met andere woorden, de diversiteit in het betogingslandschap situeert zich vooral tussen en niet zozeer binnen betogingen. Wat betogers wél bindt over alle verschillende thema's heen is een bovengemiddelde interesse in politiek. Deelname aan betogingen dient dus zeker niet geïnterpreteerd te worden als een uiting van politieke apathie, maar eerder als een teken van betrokkenheid en kritisch burgerschap. Het is in die zin dat het iets lagere vertrouwen van betogers in de werking van de democratie in vergelijking met de algemene populatie niet tot ongerustheid dient te nopen. In tegendeel, betogers geloven sterk dat ze zowel individueel (71,2%) als collectief (86,0%) op beleid kunnen wegen. Dit geloof in de maakbaarheid van de samenleving, op vlak van welk thema dan ook, is wat betogers bindt en wat hen tot een niet te veronachtzamen element van het democratische bestel maakt.

Appendix: Gegevens Betoging per Betoging

Mars voor werk

- 29/01/2010
- 30.000 deelnemers
- ACV; ABVV; ACLVB
- Economische crisis
- 'Stop schaamteloos dumpen werknemers' 'Duurzame jobs' 'gereguleerde economie'
- 466 surveys uitgedeeld; 129 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 79% van de betogers is man, 21% vrouw.
- Drie betogers op vier is ouder dan 40; 10% is minder dan 30 jaar oud; 14% is tussen 30 en 40.
- 32% heeft een diploma hoger secundair onderwijs technisch of beroeps; 20% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs van het korte type.
- 50% percipieert zichzelf als arbeidersklasse; 31% als lagere middenklasse.
- 69% heeft een voltijdse job; 12% een deeltijdse job; 8% is op pensioen en 2% is werkloos.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 97% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 80% is actief lid van een vakbond; 13% is passief lid; 7% is geen vakbondslid.
- 59% was actief lid van ten minste 2 middenveldorganisaties in het voorgaande jaar.
- Voor 2% was dit de eerste betoging; voor één op vijf tussen de tweede en de vijfde betoging. 38% van de betogers nam reeds deel aan meer dan 21 betogingen.
- 89% had in het afgelopen jaar al aan ten minste één betoging deelgenomen.

Politieke kenmerken

- 82% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; praten over politiek doen ze in verhouding iets

minder: 53% praat vaak tot heel vaak over politiek; 34% soms.

- 57% situeert zich aan de linkerkant van de links-rechtsschaal; 27% positioneert zich in het midden en 12% houdt zich aan de rechterkant op.

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het onder druk zetten van politici (72%) en het tonen van solidariteit (81%).
- Wat emoties betreft zijn de betogers eerder kwaad (60%) en bezorgd (47%), en niet zozeer angstig (23%).
- De betogers zijn het heel erg eens met de eis 'meer jobs voor jongeren en werklozen' (80%) en 'geen staatssteun zonder voorwaarden' (72%), maar geloven sterker in de haalbaarheid van doel 2 (19% acht de betoging zeer effectief in het bereiken van dat doel) dan van doel 1 (12% acht de betoging zeer effectief).

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 73% is op de betoging met medeleden van een organisatie; 44% met collega's; 13% is alleen.
- 82% nam de beslissing om deel te nemen aan de betoging enkele dagen op voorhand; 12% enkele weken op voorhand.
- De meest belangrijke infokanalen zijn medeleden van de organisatie (44%) en meetings, magazines of mailinglists van de organisator (32%).
- 64% werd gevraagd door medeleden; 34% vroeg zelf medeleden.

1 Mei Mars

- 01/05/2010
- 2000 deelnemers; Antwerpen
- ABVV; SP.A
- Economische crisis
- 'Feest van de Arbeid'; 'Opel Antwerpen'
- 837 surveys uitgedeeld; 216 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 66% van de betogers is man, 34% vrouw.
- 85% van de betogers is ouder dan 40; 38% is 60-plus; 26% is tussen de 50 en 60.
- 32% heeft een diploma hoger secundair onderwijs (algemeen/technisch/beroeps); 22% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs van het korte type. 18% heeft een universitair diploma.
- 41% beschouwd zichzelf als lagere middenklasse; 35% als arbeidersklasse.
- 44% heeft een voltijdse job; 35% is op pensioen en 2% is werkloos.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 91% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 44% is actief lid van een vakbond; 33% is passief lid.
- 42% was actief lid van ten minste 2 middenveldorganisaties in het voorgaande jaar.
- 72% van de betogers scoorde in de categorie 21+ wat het aantal betogingen waar men reeds aan deelnam betreft.

Politieke kenmerken

- 95% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; 65% praat vaak tot heel vaak over politiek; 32% soms.
- Maar liefst 90% situeert zich aan de linkerkant van de links-rechtsschaal

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het uitdrukken van solidariteit (77%) en het collectief uitdrukken van de mening (58%)
- Vele betogers beschouwden de actie niet zozeer als een echte betoging maar eerder als een traditionele mars of parade.
- 77% is het helemaal eens met het doel 'sociale en economische rechtvaardigheid voor iedereen'; 57% beoordeelt dit doel als (zeer tot eerder) onrealistisch.

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 75% is op de betoging aanwezig in familiekring; 70% met medeleden van een organisatie.
- 84% nam de beslissing om deel te nemen aan de mars meer dan een maand op voorhand.
- De meest belangrijke infokanalen zijn medeleden van de organisatie (42%) en meetings, magazines of mailinglists van de organisator (37%).
- 45% werd niet echt door iemand in persoon gevraagd om deel te nemen; 36% werd gevraagd door medeleden. 47% vroeg familieleden, vrienden of kennissen om deel te nemen; 25% vroeg medeleden van een organisatie.
- Vergeleken met de andere economische crisisbetogingen zien we duidelijke verschillen: de betogers zijn over het algemeen ouder, betogingsdeelname geschiedt in familiale kring en de betogers zijn uitgesproken links.

Streng Bezuinigingsbeleid?

Neen!

- 29/09/2010
- 70.000 deelnemers
- Belgische en Europese vakbonden
- Economische crisis
- 'Duurzame groei' 'Rechtvaardige fiscaliteit' 'niet de werknemers hebben de crisis veroorzaakt
- 450 surveys uitgedeeld; 144 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 72% van de betogers is man, 28% vrouw.
- 11% van de betogers is jonger dan 30; 17% is tussen 30 en 40 jaar oud. 55% is tussen 40 en 60.
- 40% heeft een diploma hoger secundair onderwijs (algemeen/technisch/beroeps); 32% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs van het korte type. 11% heeft een universitair diploma.
- 47% beschouwd zichzelf als lagere middenklasse; 33% als arbeidersklasse.
- 60% heeft een voltijdse job; 16% is op pensioen en 12% werkt deeltijds.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 93% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 74% is actief lid van een vakbond; 7% is passief lid.
- 46% was actief lid van ten minste 2 middenveldorganisaties in het voorgaande jaar.
- Bijna de helft van de betogers nam al aan meer dan 21 betogingen deel (47%)
- 72% betoogde het voorgaande jaar minstens één maal en 51% nam deel aan een staking.

Politieke kenmerken

- 84% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; 64% praat vaak tot heel vaak over politiek; 28% soms.

- 56% situeert zich aan de linkerkant van de links-rechtsschaal; 28% positioneert zich in het midden.

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het uitdrukken van solidariteit (74%) en het onder druk zetten van politici (72%). Ook het verdedigen van belangen scoort hoog (47%).
- Wat emoties betreft zijn de betogers vooral kwaad (47%) en bezorgd (38%) en niet zozeer angstig (12%) of gefrustreerd (27%).
- De betogers zijn het erg eens met de eis dat de rekening van de crisis door de banken betaald moet worden (73%); 40% kruist aan dat de betoging een 'redelijke' bijdrage zal leveren tot het vervullen van de eis.
- Minder uitgesproken akkoord gaan de betogers met eis twee: 'de overheid moet niet besparen maar investeren in groene en hernieuwbare energie'. 35% is heel erg akkoord; 45% is redelijk akkoord.

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 75% is op de betoging aanwezig met medeleden van een organisatie; 30% met collega's.
- 44% nam de beslissing om deel te nemen meer dan een maand op voorhand;
- De meest belangrijke infokanalen zijn medeleden (54%) en meetings of magazines (33%) van de organisator.
- Slechts 11% werd door niemand gevraagd om deel te nemen; 57% werd gevraagd door medeleden. Eén derde vroeg collega's, één derde vroeg medeleden.

Non-Profit Betoging

- 29/03/2011
- 15.000 deelnemers
- Voornamelijk LBC-NVK
- Economische crisis
- Meerjaren plan sector: groei, tewerkstelling, werkomstandigheden
- 634 surveys uitgedeeld; 197 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 31% van de betogers is man, 69% vrouw.
- 18% van de betogers is jonger dan 30; 18% is tussen 30 en 40 jaar oud. 61% is tussen 40 en 60.
- 43% heeft een diploma secundair onderwijs; 49% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs. 5% heeft een universitair diploma.
- 59% beschouwd zichzelf als lagere middenklasse; 26% als arbeidersklasse.
- 52% heeft een voltijdse job; 42% werkt deeltijds.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 87% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 50% is actief lid van een vakbond; 35% is passief lid.
- 49% was actief lid van ten minste 2 middenveldorganisaties in het voorgaande jaar.
- Voor 32% was dit de tweede tot vijfde betoging. Voor 9% de allereerste. 20% betoogde al meer dan 21 maal.
- 71% betoogde het voorgaande jaar minstens één maal.

Politieke kenmerken

- 75% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; 34% praat vaak tot heel vaak over politiek; 48% soms.
- 39% situeert zich aan de linkerkant van de links-rechtsschaal; 38% positioneert zich in het midden; 15% weet zich niet te positioneren.

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het onder druk zetten van politici (80%) en het uitdrukken van solidariteit (72%). Ook het verdedigen van belangen scoort hoog (58%).
- Wat emoties betreft zijn de betogers vooral gefrustreerd (47%) en bezorgd (34%).
- De betogers zijn het zo goed als allemaal erg eens met de eis tot het onderhandelen van een nieuw meerjarenplan (90%) en geloven ook dat de betoging redelijk effectief zal zijn in het bekomen van de eis (37,4%-redelijk; 20%-heel erg).
- Iets minder uitgesproken heel erg akkoord gaan de betogers met eis tot het verhogen van de loon en arbeidsvoorwaarden (77%); 47% denkt dat de betoging redelijk tot erg veel kan maken om dit doel te bereiken.

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 88% is op de betoging aanwezig met collega's; 56% met medeleden van een organisatie.
- 52% nam de beslissing om deel te nemen enkele weken op voorhand.
- De meest belangrijke infokanalen zijn medeleden (39%) en mensen op het werk (32%).
- 55% werd gevraagd door medeleden; 48% door collega's. 61% vroeg collega's; 18% vroeg medeleden van een organisatie.

Wij hebben Alternatieven!

- 02/12/2011
- 70.000 deelnemers
- ABVV, ACLVB, ACV
- Economische crisis
- 'alternatieven voor bezuinigingen'
- 767 surveys uitgedeeld; 169 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 66% van de betogers is man, 34% vrouw.
- 12% van de betogers is jonger dan 30; 20% is tussen 30 en 40 jaar oud. 64% is tussen 40 en 60.
- 43% heeft een diploma secundair onderwijs; 29% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs.
- 47% beschouwd zichzelf als lagere middenklasse; 28% als arbeidersklasse.
- 71% heeft een voltijdse job; 11% werkt deeltijds; 7% is op pensioen en 6% werkloos.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 92% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 70% is actief lid van een vakbond; 17% is passief lid.
- 53% was actief lid van ten minste 2 middenveldorganisaties in het voorgaande jaar.
- Voor 20% was dit de tweede tot vijfde betoging. Voor 9% de allereerste. 32% betoogde al meer dan 21 maal.
- 80% betoogde het voorgaande jaar minstens één maal.

Politieke kenmerken

- 86% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; 61% praat vaak tot heel vaak over politiek; 31% soms.
- 63% situeert zich aan de linkerkant van de links-rechtsschaal; 24% positioneert zich in het midden.

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het onder druk zetten van politici (76%) en het uitdrukken van solidariteit (77%).
- Wat emoties betreft zijn de betogers vooral kwaad (56%) en gefrustreerd (43%).
- De betogers zijn het zo goed als allemaal erg eens met de eis tot het behouden van de index (89%) en geloven ook dat de betoging redelijk effectief zal zijn in het bekomen van de eis (32%-redelijk; 35%-heel erg).
- Iets minder uitgesproken akkoord gaan de betogers met de stelling dat het overheidstekort weggewerkt moet worden door nieuwe inkomsten delven in plaats van bezuinigen (64%-erg akkoord); 50% denkt dat de betoging redelijk tot erg veel kans maakt om dit doel te bereiken.

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 45% is op de betoging aanwezig met collega's; 65% met medeleden van een organisatie en 34% met familie of vrienden.
- 43% nam de beslissing om deel te nemen enkele weken op voorhand.
- De meest belangrijke infokanalen zijn medeleden (39%) en bijeenkomsten van een organisatie (20%).
- 57% werd gevraagd door medeleden; 20% door collega's. 37% vroeg collega's; 32% vroeg medeleden van een organisatie; en 31% vroeg familie, kennissen of vrienden.

No Government, Great Country

- 23/01/2011
- 45.000 deelnemers
- Ad hoc organisatie
- Politieke crisis
- 'politieke impasse' 'aanslepende onderhandelingen' 'gebrek aan staatsmanschap'
- 717 surveys uitgedeeld; 365 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 57% van de betogers is man, 43% vrouw.
- 29% van de betogers is jonger dan 30; 15% is tussen 30 en 40 jaar oud. 39% is tussen 40 en 60; 18% is 60+.
- 36% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs; 51% heeft een diploma universitair onderwijs.
- 52% beschouwd zichzelf als hogere en 29% als lagere middenklasse.
- 42% heeft een voltijdse job; 11% werkt deeltijds; 17% is op pensioen en 4% werkloos.
- 34% Nederlandstalige, 66% Franstalige vragenlijsten.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 3% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 5% is actief lid van een vakbond; 15% is passief lid.
- 42% was in het voorgaande jaar actief lid van geen enkele organisatie.
- Voor 53% was dit de tweede tot vijfde betoging. Voor 14% de allereerste. 10% betoogde al meer dan 21 maal.
- 64% betoogde het voorgaande jaar niet.

Politieke kenmerken

- 75% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; 52% praat vaak tot heel vaak over politiek; 43% soms.
- 39% situeert zich aan de linkerkzijde van de links-rechtsschaal; 33% positioneert zich in het midden, 24% rechts.

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het onder druk zetten van politici (66%) en het uitdrukken van de mening (61%).
- Wat emoties betreft zijn de betogers vooral kwaad (48%) en gefrustreerd (43%).
- De betogers zijn het erg eens met de eis dat politici aan de onderhandelingstafel hun standpunten moeten matigen in plaats van in het eigen gelijk te volharden (70%-heel erg eens; 25%-erg eens) maar geloven dat de betoging slechts een beetje (41%) tot redelijk (19%) effectief zal zijn in het bekomen van de eis.
- Minder uitgesproken akkoord gaan de betogers met de stelling dat er zo snel mogelijk een nieuwe regering gevormd moet worden (54%-heel erg akkoord; 33%-redelijk akkoord); 23% denkt dat de betoging redelijk kans maakt om dit doel te bereiken; 44% dicht de betoging een beetje kans toe.

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 88% is op de betoging aanwezig in informele kring (met familie, vrienden, kennissen); 6% met medeleden van een organisatie en 6% met collega's.
- 58% nam de beslissing om deel te nemen enkele dagen op voorhand; 10% besloot de dag zelf.
- De meest belangrijke infokanalen zijn online sociale netwerken (28%) en radio of televisie (20%).
- 34% werd door niemand gevraagd om deel te nemen; 47% door familie of vrienden. 70% vroeg zelf familie, kennissen of vrienden.

Niet in onze Naam

- 07/05/2011
- 700 deelnemers
- Ad hoc organisatie
- Politieke crisis
- 'politieke impasse' 'andere problemen dan communautaire' 'tegen tweedeling'
- 619 surveys uitgedeeld; 202 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 58% van de betogers is man, 42% vrouw.
- 12% van de betogers is jonger dan 30; 10% is tussen 30 en 40 jaar oud. 44% is tussen 40 en 60; 34% is 60+.
- 34% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs; 40% heeft een diploma universitair onderwijs.
- 31% beschouwd zichzelf als hogere en 41% als lagere middenklasse.
- 29% heeft een voltijdse job; 12% werkt deeltijds; 33% is op pensioen en 6% werkloos.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 43% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 16% is actief lid van een vakbond; 26% is passief lid.
- 54% was in het voorgaande jaar actief lid van ten minste twee organisaties.
- Voor 20% was dit de tweede tot vijfde betoging. Voor 1% de allereerste. 44% betoogde al meer dan 21 maal.
- 74% betoogde het voorgaande jaar ten minste één maal.

Politieke kenmerken

- 92% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; 65% praat vaak tot heel vaak over politiek; 30% soms.
- 75% situeert zich aan de linkerkzijde van de links-rechtsschaal; 19% positioneert zich in het midden, 5% rechts.

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het tonen van solidariteit (80%) en het uitdrukken van de mening (67%).
- Wat emoties betreft zijn de betogers vooral kwaad (53%) en gefrustreerd (42%).
- De betogers zijn het zo goed als allemaal heel erg eens met de eis dat de solidariteit tussen de verschillende landsdelen behouden moet blijven (74%) maar geloven dat de betoging slechts redelijk (19%) tot erg (12%) effectief zal zijn in het bekomen van die eis.
- Minder uitgesproken akkoord gaan de betogers met de stelling dat politici hun standpunten moeten matigen in plaats van te volharden in het eigen gelijk (29%-redelijk akkoord; 63%-zeer akkoord). Geloof in deze eis is ook beperkt: 13% denkt dat de betoging helemaal niet effectief zal zijn in het bewerkstelligen van deze eis, 40% schat de betoging op dit vlak weinig effectief in.

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 72% is op de betoging aanwezig in informele kring (met familie, vrienden, kennissen); 41% met medeleden van een organisatie en 14% alleen.
- 64% nam de beslissing om deel te nemen vroeg (meer dan enkele weken op voorhand).
- De meest belangrijke infokanalen zijn vergaderingen (25%) en mede-leden (25%) van een organisatie.
- 26% werd door niemand gevraagd om deel te nemen; 30% door familie of vrienden; 33% door medeleden. 53% vroeg zelf familie, kennissen of vrienden.

Loop Storm voor het Klimaat

- 05/12/2009
- 15.000 deelnemers
- Klimaatcoalitie
- Milieu
- 'top Kopenhagen' 'bindend akkoord' 'CO2-uitstoot reductie'
- 777 surveys uitgedeeld; 334 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 54% van de betogers is man, 46% vrouw.
- 21% van de betogers is jonger dan 30; 18% is tussen 30 en 40 jaar oud. 46% is tussen 40 en 60; 15% is 60+.
- 35% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs; 44% heeft een diploma universitair onderwijs.
- 39% beschouwd zichzelf als hogere en 42% als lagere middenklasse.
- 48% heeft een voltijdse job; 11% werkt deeltijds; 16% is op pensioen en 7% werkloos.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 61% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 21% is actief lid van een milieuorganisatie; 32% is passief lid.
- 46% was in het voorgaande jaar actief lid van ten minste twee organisaties; 25% van geen enkele middenveldorganisatie.
- Voor 39% was dit de tweede tot vijfde betoging. Voor 6% de allereerste. 17% betoogde al meer dan 21 maal.
- 64% betoogde het voorgaande jaar ten minste één maal.

Politieke kenmerken

- 85% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; 52% praat vaak tot heel vaak over politiek; 39% soms.
- 68% situeert zich aan de linkerkant van de links-rechtsschaal; 25% positioneert zich in het midden, 5% rechts.

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het onder druk zetten van politici (82%) en het publiek bewust maken (59%).
- Wat emoties betreft zijn de betogers vooral bezorgd (52%) en gefrustreerd (29%).
- De betogers zijn het zo goed als allemaal heel erg eens met de eis dat wereldleiders in Kopenhagen een bindend akkoord moeten tekenen voor de reductie van CO2-uitstoot (95%) maar geloven dat de betoging slechts een beetje (48%) tot redelijk (27%) effectief zal zijn in het bekomen van die eis.
- Minder uitgesproken akkoord gaan de betogers met de stelling dat westerse staten moeten investeren in schone energie voor armere landen (24%-redelijk akkoord; 68%-erg akkoord). Geloof in deze eis is ook beperkter: 45% denkt dat de betoging een beetje effectief zal zijn in het bewerkstelligen van deze eis, 15% schat de betoging op dit vlak redelijk effectief in.

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 74% is op de betoging aanwezig in informele kring (met familie, vrienden, kennissen); 41% met medeleden van een organisatie en 12% alleen.
- 67% nam de beslissing om deel te nemen vroeg (meer dan enkele weken op voorhand).
- De meest belangrijke infokanalen zijn vergaderingen (29%) en mede-leden (18%) van een organisatie.
- 23% werd door niemand gevraagd om deel te nemen; 39% door familie of vrienden; 36% door medeleden. 67% vroeg zelf familie, kennissen of vrienden.

Nooit meer Fukushima

- 11/03/2012
- 1000 deelnemers
- Milieu en vredesorganisaties
- Milieu
- 'herdenken Fukushima' 'kernuitstap'
- 495 surveys uitgedeeld; 189 ingevuld teruggestuurd

Wie betoogde er?

Sociodemografische kenmerken

- 51% van de betogers is man, 49% vrouw.
- 27% van de betogers is jonger dan 30; 18% is tussen 30 en 40 jaar oud. 41% is tussen 40 en 60; 14% is 60+.
- 36% heeft een diploma hoger niet-universitair onderwijs; 43% heeft een diploma universitair onderwijs.
- 28% beschouwd zichzelf als hogere en 43% als lagere middenklasse.
- 33% heeft een voltijdse job; 18% werkt deeltijds; 14% is op pensioen en 9% werkloos.

Organisatielidmaatschap & protestervaring

- 45% is lid van een organisatie die de betoging (mee) op touw zet.
- 30% is actief lid van een milieuorganisatie; 23% is passief lid. 18% is lid van een vredes- of derde wereldorganisatie.
- 61% was in het voorgaande jaar actief lid van ten minste twee organisaties; 16% van geen enkele middenveldorganisatie.
- Voor 16% was dit de tweede tot vijfde betoging. Voor 4% de allereerste. 37% betoogde al meer dan 21 maal.
- 85% betoogde het voorgaande jaar ten minste één maal.

Politieke kenmerken

- 88% van de betogers is redelijk tot heel erg geïnteresseerd in politiek; 65% praat vaak tot heel vaak over politiek; 27% soms.
- 81% situeert zich aan de linkerkant van de links-rechtsschaal; 15% positioneert zich in het midden, 1% rechts.

Waarom betoogde men?

Specifieke motieven

- De belangrijkste motieven zijn het onder druk zetten van politici (70%) en solidariteit uitdrukken (60%).
- Wat emoties betreft zijn de betogers vooral bezorgd (56%) en kwaad (46%).
- De betogers zijn het zo goed als allemaal heel erg eens met de eis voor de geleidelijke uitdoving van het gebruik van kernenergie (92%) maar geloven dat de betoging weinig (26%) tot een beetje (41%) effectief zal zijn in het bekomen van die eis.
- Ook met de eis tot het gebruik maken van hernieuwbare energie in plaats van kernenergie zijn de betogers uitgesproken akkoord (86%-erg akkoord). Ook het geloof in de effectiviteit van deze eis is vrij beperkt: 41%denkt dat de betoging een beetje effectief zal zijn in het bewerkstelligen van deze eis, 28% schat de betoging op dit vlak weinig effectief in.

Hoe kwam men tot betogen?

Mobilisatiekenmerken

- 65% is op de betoging aanwezig in informele kring (met familie, vrienden, kennissen); 41% met medeleden van een organisatie en 18% alleen.
- 67% nam de beslissing om deel te nemen vroeg (meer dan enkele weken op voorhand). 11% besloot op de dag zelf.
- De meest belangrijke infokanalen zijn vergaderingen (32%) en mede-leden (20%) van een organisatie.
- 29% werd door niemand gevraagd om deel te nemen; 30% door familie of vrienden; 25% door medeleden. 60% vroeg zelf familie, kennissen of vrienden.